

1915
genocide

“Felaket”in sorumlusu yok, Soykırım’ın var! İşte bütün mesele...

“**Ermeni kardeşlerimizden özür diliyorum**” başlıklı imza kampanyası başladı.[\[1\]](#)

Kampanyanın niyet olarak bu sorunu tartışmak/tartıştırmak, bir tabuyu aralamak gibi olumlu amaçlar taşıdığına inanıyorum. Ne var ki kampanyaya katılmak için metni hevesle okumaya koyduğumda kullanılan kavram birden duraksamama yol açtı. Beklediğim aksine 1915 için imza metninde “**Soykırım**” yerine “**Büyük Felâket**” kavramı kullanılmıştı.

1915 Soykırımının kurbanı olan **Asuri-Süryani, Rum, Pontus ve Ezidi** halklarından ise hiç bahsedilmiyordu.

Şöyle düşündüm:

Bu içerikle Ermeni kardeşlerimizden, soykırım kurbanı halklardan gerçekten de özür dilemiş oluyor muyuz?

1915'de yaşananlar tabii ki aynı zamanda "büyük bir felakettir", "trajik olaylardır", "insanlık ayıbıdır" vb.dir. Ama esas olarak ve adını doğru olarak söylersek bir **SOYKIRIM**'dir. Bir olgunun ismini değiştirerek olgunun kendisini değiştiremezsiniz. Birilerini öfkelenmemek, birilerini

alıştırmak için işin adını koymaktan çekinmek, bir takım mecazlara, metaforlara sığınmak ancak popüler deyimlerle "takiyye" ciliği özendirir.

Soykırım olgusunu "Büyük Felaket" olarak adlandırmak **Ezop Dili**'dir.[2]

Sözcüklerin mecaz anlamlarına sığınmak, imalar, göndermeler ya da metaforlar yardımıyla egemenlerin estirebileceği politik şiddetten korunma kaygısıdır. Türkiye'nin bu koşullarında anlaşılabilir bir şeydir. Fakat bize, doğruyu, nesnel gerçeği, bilimsel bir tanıyı tüm açıklığı ve çıplaklığıyla söylemelerini beklediğimiz bilim insanlarının bu çağda Ezop diline sığınmaları onlara yaklaşıyor mu?

"Ermeni kardeşlerimizin yaşadıklarına duyarsız kalınması ve inkar edilmesi"nin önemli bir boyutu da devletin kavramlar üzerine estirdiği şiddet, resmi tarihin tartışılmasına koyduğu korku barikatları değil midir? Bu kaygı ve endişeleri koruyarak hangi özrümüzden geri dönmüş olacağız? Gerçekle yüzleşmek cesareti yerine, kıyısından dolaşmak niye?

Doğrusu bir olgunun adını koymaktan örneğin **Kürd'e "Kürt"** demekten bile on yıllarca çekinmiş, ya hiç görmezden gelmiş ya da zorunlu kalınca başka kelimelerle idare etmiş Türk bilim insanları açısından aynı idareciliğin halen sürdüğünü göstermesi açısından oldukça üzücüdür.

"Felaket" bir doğa olayıdır, kaçınılmazdır.

Elimizden gelen felaketedelerle olabildiğince dayanışmak, onların yaralarını sarmaya çalışmak, bir daha böyle felaketler olmaması için dua etmektir.

Felaket önlenemez! Ancak olabilecek felaketler bakımından insanların psikolojik ve fiziki olarak hazırlamak, koruyucu önlemler alınarak olabilecek zararın en aza indirgenmesi mümkündür.

Felaket karşısında sorumlu ve suçlu arayamayız., istenmeyen bir anda, insanların iradesinden bağımsız olarak başa gelir ve çekilir. Deprem, sel, kuraklık... Aniden gökten taş yağmaya başlarsa, bu bir felakettir; ne yapabiliriz ki?

Felaketin sorumlusu, suçlusu yoktur ama soykırımın vardır: İşte bütün mesele! 1915 bir soykırımdır; sorumlusu bulunmayan sadece mağdurları olan tanrısal, kaçınılmaz, bir "felaket" değildir.

"Büyük Felaket" tanımı "Soykırımı" gibi bir insanlık suçunu failleri, sorumluları olmayan, kaçınılmaz bir kader haline getiriyor. Oysa soykırım bir kader değildir, durdurulabilir, önlenebilir...

"Felaket" in iradi bir yanı yoktur, plansızdır, tasarısızdır; oysa soykırım politik irade tarafından tasarlanmış, kurumları tarafından uygulanmış özel bir toplu cinayet projesidir.

"Felaket", ırk, din, dil, inanç ayrımı yapmaz! Herkesin başına gelebilir. Ama soykırım, belli bir ulusu, belli bir etnik ve inanç kitlesini özel olarak seçer, onu yok eder!

Soykırım bir **felaket** değil, bir **insanlık suçudur**.

Bu akıl almaz şiddetin mağduru ve mazlumu olan halkların onu gah **MEDZ YEĞERN** (Ermenice *Büyük Felâket*), gah **SEYFO** (Süryanice *Kılıç*), gah **TERTELE** (Kürtçe-Zazaca *Kazıma*) olarak adlandırması popüler etimoloji açısından önemlidir ama olgunun içeriğini değiştirmez. Soykırımın bir insanlık suçu olarak tanımlanması, uluslararası hukuk literatürüne geçmesi zaten bu gibi olguların yaşanması üzerine, bilim insanların hukukçuların mücadelesi sonucu gerçekleşmiştir.

1915, Osmanlı Devleti tarafından, Ermeni, Asuri-Süryani, Rum gibi Doğunun yerleşik bütün Hıristiyan halklarını kendi topraklarından çıkarmak, azaltmak, yok etmek için düşünülmüş, Bu coğrafyayı her bakımdan Türkleştirerek ulus devletin önündeki engelleri "temizlemeyi" hedefleyen uzun vadeli planlanmış, acımasızca da uygulanmış olan çağın en kapsamlı bir "**etnik temizlik hareketi**"dır, bir **SOYKIRIM**dır.

Neden?

1915 soykırımı ile Osmanlı İmparatorluğunun o tarihlerdeki sınırlarının etnik, kültürel ve ekonomik açıdan bütünüyle "Türkleştirilmesi" projesinin bir ürünü olarak var olan "Türkiye Cumhuriyeti Devleti", bu tanımdan cin görmüş gibi korktuğundan, bu olgunun tartışılması, adlandırılması ve sorgulanmasına karşı ölçsüz bir tepki gösterdiğinden; bir yandan bu şiddetten kaçınmak bir yandan da artık kaçılmaz olan "tarihsel yüzleşme" eşiğine geldiği bir ortamda "iki tarafı da idare edebilecek bir formül bulma" kaygısının ürünüdür bu deyim.

Politikacılar tarihsel, siyasal ve hukuksal sorumluluktan kurtulmak için böyle bir kelime oyununa sığınabilirler. Bu tür pazarlıklar siyaset yapanlar için "anlaşılabilir" olsa bile, gerçeği aydınlatmayı, hukuk ve insan haklarını savunmayı önüne koymuş, bilim insanları, aydınlar ve sanatçılar açısından bir tutarlılık sorunudur. 1915 sürecini zaten soykırım olarak görmeyenler için elbette tutarlılık açısından bir problem yoktur. Ama işin adının ne olduğunu bile bile bir hastalığın tanısını, bir olgunun isminin değiştirilmesine razı olmak olacak iş değildir.

Diğer önemli bir konuda 1915 soykırımının asıl kurbanlarından biri olan **Asur-Süryani** halkının özür kapsamında unutulmasıdır. Oysa 1915 Soykırımında Ermenilerle beraber Asur-Süryani halkı da yok edildi, ülkesinden çıkarıldı. "Felaket" ise onlar da bu felaketin tam ortasındaydılar. Yanı sıra 1915 Soykırım sürecinin Karadenizde Pontus – Rum halkının imhasına öngeldiğini, Ezidi Kürtlerinin de Ermenilerle birlikte sürüldüğü ve yok edildiği bilinen gerçeklerdir.

2007 yılında Uluslararası Soykırım Uzmanlar Kuruluşu (**International Association of Genocide Scholars**), 1915 lerde sadece Ermenilerin değil, ama aynı zamanda Asur-Süryanilerin ve Rumların da soykırıma uğradığını beyan etti. Soykırımın kurbanlarının bir de unutulmaya, önemsenmemeye kurban gitmemeleri gerekir. Soykırım mağdurları toplumlar arasında ayırım yapmak, görmemezlikten gelmek ciddi sorunlar yaratır.

Ben Soykırım kurbanlarının "acılarına karşı duyarlı olmak"tan sadece o kurbanlara "acımayı, onları hatırlamayı" değil, soykırım suçunun önlenmesi için "cesur olmayı, itiraf etmeyi", soykırımları yaratan ideolojik-siyasal mekanizmalara karşı mücadele etmeyi de anlıyorum.

Sonuç "Büyük Felaket"e karşı duyarsızlığınızdan dolayı özür diliyorsunuz ama "Soykırım"a karşı tavır almadığınız için bu konudaki özür borcunuz halen durmuş oluyor!

Recep Maraşlı, Şükrü Gülmüş, Sabri Atman, Halis Açar, Mahmut Gergerli, Elif Orhan, Süleyman Akkoyun, Berzan Boti, Aziz Gülmüş, Faruk Boran, Çetin Çeko, Ahmet Önal ...

6-12-2007

* (Katkılarından ötürü Sabri Atman'a teşekkürler...)

Not: Yukarıdaki metin bir imza kampanyası metni değildir. ancak yukarıdaki görüşleri bizlerle paylaşan Web siteleri ve şahsiyetler imza koyabilir bilgimiz dahilinde metni sitelerinde yayınlatabilirler.

[1] "1915'te Osmanlı Ermenileri'nin maruz kaldığı Büyük Felâket'e duyarsız kalınmasını, bunun inkâr edilmesini vicdanım kabul etmiyor.

Bu adaletsizliği reddediyor, kendi payıma Ermeni kardeşlerimin duygu ve acılarını paylaşıyor, onlardan özür diliyorum." (İmza metni) <http://www.ozurdiliyoruz.com/destekleyenler.aspx>

[2] EZOP, antik Yunan'da yaşamış köle bir saray masalcısıdır. En sert konuları bile efendileri öfkelenmeyecek, keyiflerini kaçırmayacak mecazlarla, fabllarla anlatmayı başaran üslubu nedeniyle, sonraki yüzyıllarda edebiyat ve politikada bu tarz anlatım **Ezop Dili** olarak adlandırılmıştır.